

К.п.н. Сорочинська О.А.

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Асистент Гогола І.О.

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Здобувач вищої освіти Семенович Я.О.

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Формування предметно-практичної компетентності у дітей старшого дошкільного віку засобами художньої праці

Дошкільний вік вважається періодом активної соціалізації дитини, розвитку вмінь спілкування з дорослими та однолітками, пробудження моральних та естетичних почуттів, входження в культуру. Ефективним шляхом формування почуттєвої сфери дитини є залучення її до творчої діяльності, яка включає зображувальну, музичну, театралізовану та художньо-мовну діяльність. Ці види дитячої діяльності сприяють емоційному збагаченню особистості, виникненню почуття радості, захоплення та натхнення. Поява таких почуттів у дитячому віці завжди передують проявам творчості – формування предметно-практичної компетентності.

Аналіз нової редакції Базового компоненту дошкільної освіти та чинних програм «Впевнений старт», «Українське дошкілля», «Дитина в дошкільні роки» засвідчив, що реалізація завдань формування предметно-практичної компетентності відображена в різних розділах, зокрема трудове виховання, образотворча діяльність та сенсорно-пізнавальний розвиток. Одним із освітніх напрямів інваріативного складника Стандарту дошкільної освіти є «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі». Основними засобами формування зазначеної категорії є конструювання (з паперу, тканини, природного та покидькового матеріалу), моделювання, ліплення, аплікація [1, с. 9].

Предметно-практична діяльність – одна зі складових системи гармонійного розвитку дітей дошкільного віку. У предметно-практичній

діяльності дитина формує уявлення про довкілля, предмети та дії з ними, опановує первинні трудові навички. Відповідно під предметно-практичною компетентністю розуміють здатність дитини реалізовувати творчі задуми з перетворення об'єктів довкілля за допомогою різних матеріалів, що спираються на обізнаність із засобами та предметно-практичними діями, з допомогою дорослого чи самостійно у процесі виконання конструктивних, технічно-творчих завдань, завдань з моделювання [1, с. 9]. Результатом сформованої предметно-практичної компетентності є творче самовираження через сформовані предметно-практичні та технологічні дії в самостійній і спільній з однолітками діяльності.

У предметно-практичній діяльності головним проявом дитини є творчість. Творчість – діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей. Необхідними компонентами творчості є фантазія, уява, психічний зміст якої міститься у створенні образу кінцевого продукту (результату творчості). Дитяча художня творчість є однією з найбільш доступних і дієвих форм естетичного сприймання світу дітьми. Дитяча творчість – перша ланка розвитку творчої діяльності, в якій дитина може проявити своє розуміння та ставлення до оточуючого світу й розкрити свій внутрішній світ, уяву, фантазію, інтереси та здібності. У процесі творчості дитина розвивається інтелектуально й емоційно, визначає своє ставлення до життя і своє місце в ньому, набуває досвіду колективної взаємодії, удосконалює навички роботи з різними інструментами та матеріалами, своє вміння володіти тілом, голосом, мовою та ін.

Особливого розвитку творчої діяльності дошкільники набувають під час занять із ручної (художньої) праці. Художня праця – це творча діяльність дитини з різними матеріалами, в процесі якої вона створює корисні та естетично значущі вироби для ігор, праці, побуту. Це вид діяльності, спрямованої на виготовлення творів і предметів мистецтва, декоративно-прикладних виробів, що використовуються для оформлення побутових приміщень, інтер'єрів, одягу. Художня праця дуже тісно пов'язана з

моделюванням та конструкторською діяльністю та має важливе значення у креативному розвитку. Зазначений вид праці сприяє проявам винахідливості, кмітливості, фантазії, конструкторських та художніх здібностей. Також виготовлені власноруч дітьми прикраси, іграшки-саморобки, листівки, закладки для книг сприяють проявам емпатії, доброзичливості, безкорисності у стосунках. Робота з нескладними інструментами, приладами, матеріалами є основою розвитку уваги, пам'яті, мислення, фізичних та вольових якостей, сенсорних здібностей, сенсорної моторики та координації рухів дітей дошкільного віку [2].

Ураховуючи актуальність проведення предметно-практичної діяльності старших дошкільників на заняттях з художньої праці нами було проведено наукове дослідження. Дослідно-експериментальне дослідження проводилося на базі ЖДНЗ № 7 м. Житомира. У ході дослідження було визначено дві групи: експериментальна та контрольна. У кожній групі по 20 дітей, які мали, в загальному, однаковий рівень розвитку.

Проведене нами педагогічне дослідження здійснювалося у два етапи: діагностико-аналітичний та експериментальний. На першому етапі ми проаналізували Базовий компонент дошкільної освіти України, чинні програми дошкільної освіти та авторські програми предметно-практичної діяльності дошкільників; підібрали діагностувальний матеріал (методики). Також, визначили критерії, рівні та показники предметно-практичної діяльності дітей старшого дошкільного віку. На наш погляд, основними критеріями предметно-практичної діяльності старших дошкільників є: *продуктивність*: головне знаряддя праці дошкільника. Проявляється у процесі предметно-практичної діяльності полягає в способі розв'язання оригінальних і складних задач та їх кількості; *оригінальність*: характеризує здатність до висунення ідей, що відрізняються від очевидних, банальних або твердо встановлених; *варіативність*: це явище характеризує старшого дошкільника здатністю створювати та обирати варіанти завдань відповідно до ситуації.

Наступним етапом нашого педагогічного дослідження було залучення

дітей старшого дошкільного віку до предметно-практичної діяльності для розвитку пізнавальних інтересів та творчої уяви. З цією метою розроблено авторську програму формування предметно-практичної компетентності в дітей старшого дошкільного віку на занятті з художньої праці, яка передбачала три методики: «Домалою фігуру», «Скульптура» та «Твір казки».

Після проведеного формувального етапу експерименту було проведено повторний експеримент встановлення рівня предметно-практичної компетентності дітей старшого дошкільного віку. Було використано ті ж самі методи, що й на констатувальному етапі експерименту. Результати діагностики засвідчили, що високий рівень предметно-практичної компетентності мають 24% дошкільників експериментальної групи (ЕГ) та 15% дітей контрольної групи (КГ), рівень вище середнього – 22% ЕГ і 15% КГ, середній рівень – 30% ЕГ та 25% КГ відповідно, рівень нижче середнього становить 17% ЕГ і 33% КГ та низький рівень – 7% ЕГ і 12% КГ старших дошкільників. Тому можна зробити висновок, що під час експерименту у контрольній групі спостерігається значно вищий рівень предметно-практичної діяльності старших дошкільників. Враховуючи позитивний вплив предметно-практичної діяльності на розвиток творчості дітей дошкільного віку, вважаємо за доцільне посилення означеної роботи.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., та ін. К.: Видавництво, 2012. 26 с.
2. Гаращенко Л., Літченко О. Художня праця як засіб формування предметно-практичної компетентності у дітей дошкільного віку. Освітологічний дискус. Наукове електронне фахове видання 2019: № 3-4 (26-27) (2019) <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/639>